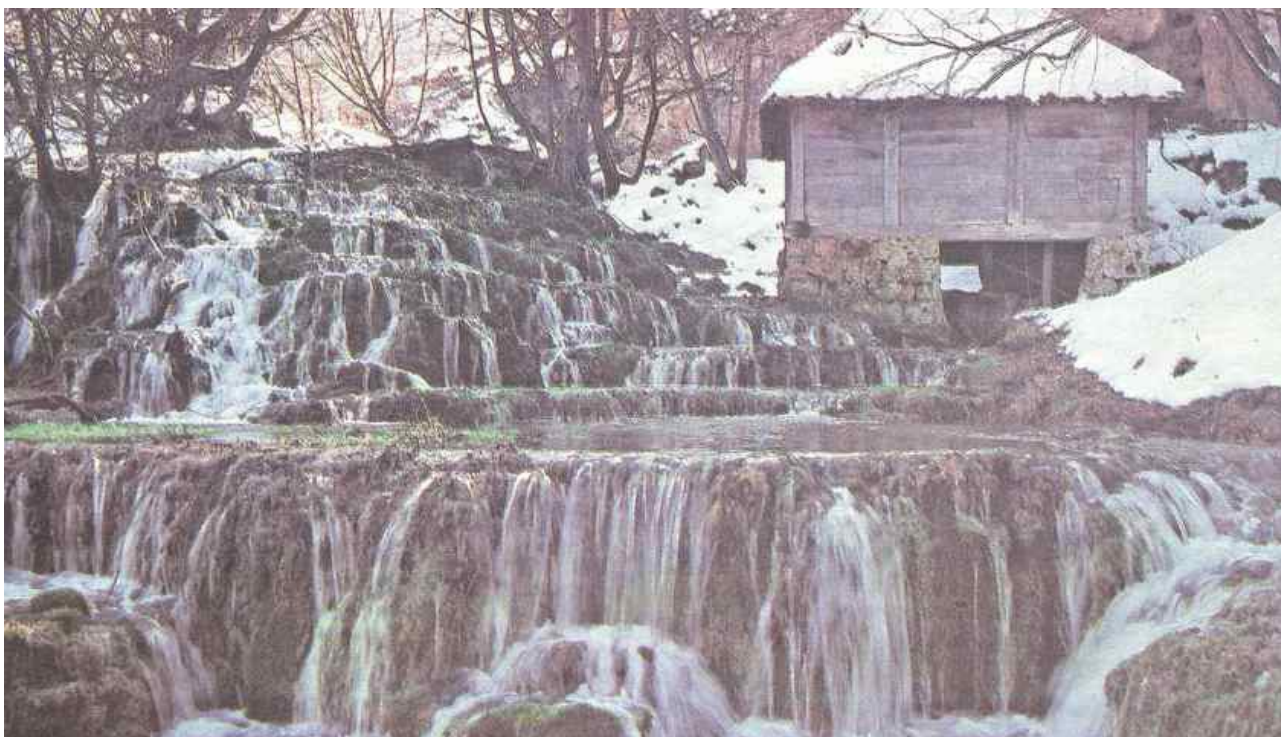

Taorska vrela

VIKEND NA VALJEVSKIM PLANINAMA

Venac Valjevskih planina polako se izdize iz pitome Macve, na Malom Povlenu dostize maksimalnih 1.347 metara, a potom se postepeno spusta do Pozege i Uzica. Tu ga Zapadna Morava sa svojim sastavnicama razdvaja od znatno viseg i impresivnijeg Starog Vlaha

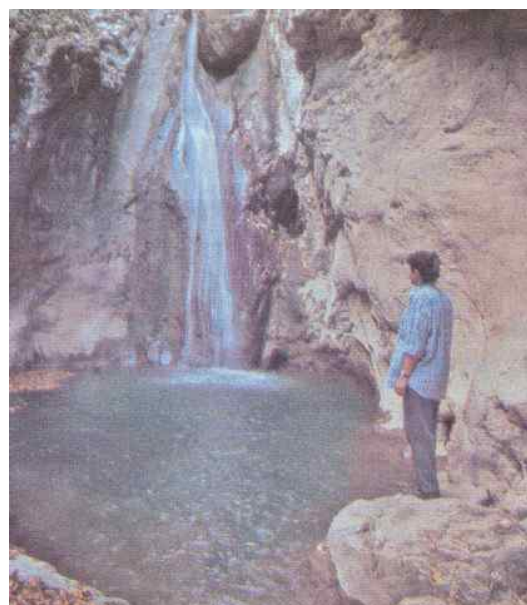
Valjevske planine nisu izrazito visoke, ali su tesko prohodne pa ih presecaju samo dva putna pravca. Put Pecka – Ljubovija je zimi problematican zbog prevoja Proslop, a saobracajnica Valjevo – Bajina Basta je jos neprijatnija zbog prevoja Debelo brdo. Kroz planinske tunele a i izmedju njih provlaci se pruga Beograd – Bar koja je vrlo pogodna za obilazak ovog neotkrivenog raja.

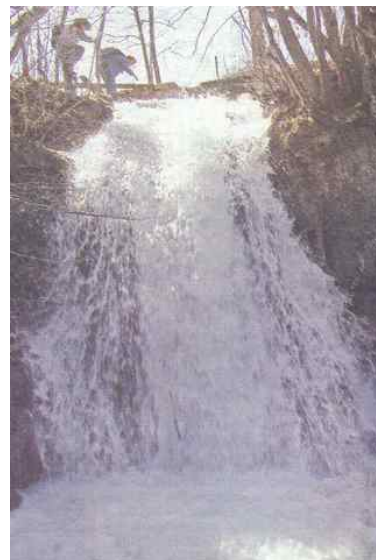
Valjevske planine se odlikuju neobicnim planinskim vrhovima, lepim proplancima i vidikovcima sa kojih pogled dopire daleko u duzinu i u sirinu. Stanovnistvo je poznato po izuzetnoj gostoljubivosti, sto je uobicajeno za pasivnije krajeve. Turizam je razvijen samo na visoravni Divcibare i nekoliko sela oko Kosjerica. Na Medvedniku i Debelom brdu postoje planinarski domovi, a ispod Soko planine, kraj novopodignutog manastira Svetog Nikole, sagradjeni su lepi konaci. Pored ovog, na planini su nasli utociste manastiri Celije, Lelic, Pustinja, Jovanje i veci broj crkvi – brvnara.

Tajanstveni klanci

Ipak, ono sto Valjevske planine cini i pomalo tajanstvenim jesu duboki rečni klanci koji ovaj prostor cine tesko prohodnim. Pomenimo kanjon reke Tresnjice na cijim se nepristupacnim liticama gnezde beloglavi supovi. Njena pritoka, reka Tribuca je izdubila

izuzetno uzanu i neprohodnu klisuru koja je retke posetioce ostavila bez daha. Reka Ljubovidja se bavi piraterijom na svom izvorsnom delu (preuzima deo toka drugog sliva). Svojim tokom najzabavnija je reka po imenu Zabava, koja se spusta sa Povlena a onda u dolini jednostavno nestaje. Voda ove reke zazubori suvim koritom Suvaje samo kada se tope veliki snegovi. Posle deset kilometara poniranja vode reke Zabave ponovo izbijaju ispod stene, ali nanize teku kao nova reka – Gradac koja protice pored manastira Celije, a njena kao suza bistra voda cini je jednim od najljepjih bisera valjevskog kraja.

Ova prica je ipak posvecena jednoj drugoj reci, reci skrpljenoj od vise recica, zbog toga nazvanoj Skrapez. Da bi se stiglo do njenog izvorista, najbolje je krenuti prugom Beograd – Bar. Putnicki voz za Prijepolje polazi sa beogradske zeleznicke stanice u 7.25 ujutro. Posle dva sata putovanja voz dolazi do Valjeva a potom pocinje putovanje kroz planinu, tacnije kroz klisuru reke Gradac. Najlepsi prizor na putu se ukazuje kada voz prelazi preko mosta, a na blagoj padini pored reke se pojavljuje manastir Celije. To je omiljeno izletiste Valjevaca pogotovo od kada je podignuta Eko kuca u kojoj se gostima nudi zdrava hrana po veoma pristupacnim cenama. Voz se dalje probija kroz krivudavu klisuru reke Gradac, odnosno Suvaje, odnosno Zabave. Posle dugackog tunela završava se putovanje vozom na stanici Drenovacki Kik. Od stanice pocinje uspon do sela Radanovci. Na uzvisenju iznad sela nalazi se spomen-park posvecen Zikici Jovanovicu. Ovo je nekad bilo obavezno odrediste mnogih ekskurzija, a danas je park malo zapusten, ali pogled koji se pruza ka prostranoj dolini na jugu i dalje je uzbudjujuci.

Preko brvna do kuca

Od Radanovca put vodi ka severu a potom skrece na zapad i spusta se nanize ka Skrapezu. Na mestu gde put izbije na reku nalazi se stara vodenica koja jos radi, kao i njen slepi vodenicar. Od vodenice do sela Taor vodi seoski put, tik uz reku. Posle pola sata laganog hoda pojavljuju se prve seoske kuce. Da bi se doslo do njih treba preci uzano brvno, a potom i drveni mostic ispod koga huci vodopad.

Jedanaest drvenih vodenica poredjanih stepenasto na Taorskim vrelima su bile prizor bez koga nije mogao da se zamisli nijedan turisticki prospekt Srbije. Tragovi vodenica jos postoje, dve su cak i u

dobrom stanju, ali ne rade. Voda i dalje veselo skakuće po bigranim stepenicama ali samo krajem zime, kada se tope snegovi na Povlenu i okolnim planinama. Nekad mocna vrela kaptirana su za potrebe kosjerickog vodovoda. Kad vidite crne, debele plasticne cevi koje odvlace vodu setite se mrcnog prorocanstva Tarabica da ce crne zmije popiti nase izvore. Srecom, veliki snegovi su dobro natopili padine Povlena i vrela pene kao u najboljim danima. Padine oko vrela su dobro izlozene suncu, pa je sneg na njima prvi okopnio. Dan zimski ali sunčan, voda prijatno zubori, vreme idealno za piknik na zelenoj livadi.

Za povratak, ako ne zelite da se vratite istim putem, postoje dva pravca. Prvi, manje atraktivan je dugotrajno spustanje do Kosjerica. Ovaj pravac postaje zanimljiviji ako se malo skrene sa puta udesno i svrati u Secu Reku, nekad najzanimljivije turisticko selo Srbije. Poznato je po lepoj crkvi – brvnari, lepim kucama i bazenu, koji je nekad radio. Tada je selo dobilo i prestiznu nagradu – Turisticki cvet za znacajne uspehe u turizmu. Danas su to samo lepe uspomene. I Kosjeric pamti lepsa vremena kada su ljudi bili okrenuti turizmu. Danas je privatizovana fabrika cementa glavna okosnica razvoja mesta, ali niko ne dolazi u ovo mesto da „provetri“ pluca, sto bi sigurno prijalo i stanovnicima Kosjerica. Iz Kosjerica polazi brzi voz za Beograd u 16 sati i dva minuta, a sledeci u 17. 57. Ovaj drugi je putnicki.

Ako se odlucite za drugi, zanimljiviji pravac povratka, ocekuje vas uspon do Taorskog krsa, a potom prijatna setnja grebenom Povlena do reke Zabave. Beskrajna prostranstva koja se ukazuju sa puta znatno usporavaju hod ali znacajno doprinose dobrom raspolozenju. Zastajanja su cesta, a merak se pojacava gutljajima ljute rakije iz ovog kraja. Spustanje niz reku Zabavu svodi se na tociljanje niz strme padine. Srecom, padine su pokrivene bukovim stablima pa se lakse kliza od stabla do stabla. Zabava se spusta u dolinu kod mesta Samari u kome se nalazi zeleznicka stanica. Putnicki voz iz Prijepolja za Beograd ovde staje u 18 sati i 20 minuta.

izvor: „Politka“